

Een radiolucentie in het tuberculum articulare mandibulae: een luchtbel?

M.J. Koudstaal
K.G.H. van der Wal

Beschreven wordt een casus waarbij er op het orthopantomogram een enkelzijdige radiolucentie in het tuberculum articulare mandibulae werd gezien. Wegens een belaste anamnese werd een CT-scan van beide kaakgewrichten gemaakt, waarop een uitgesproken pneumatisatie van het mastoïd en het tuberculum articulare mandibulae links werd geconstateerd. Op het orthopantomogram kan een radiolucentie in het tuberculum articulare mandibulae een toevallsbevinding zijn. Bij patiënten met een belaste medische voorgeschiedenis of indien er chirurgie aan het tuberculum articulare mandibulae geïndiceerd is, dient verdere röntgenologische diagnostiek te worden verricht.

Samenvatting

Trefwoorden:

- Röntgendiagnostiek
- Radiolucentie
- Tuberculum articulare mandibulae

KOUDSTAAL MJ, WAL KGH VAN DER. Een radiolucentie in het tuberculum articulare mandibulae: een luchtbel? Ned Tijdschr Tandheelkd 2003; 110: 193-194.

Uit de afdeling Mondziekten, Kaakchirurgie en Bijzondere Tandheelkunde van het Erasmus Medisch Centrum in Rotterdam.

Datum van acceptatie: 4 oktober 2002.

Adres:
M.J. Koudstaal
Erasmus MC
Postbus 2040
3000 CA Rotterdam
mjkoudstaal@hotmail.com

Gegeven

Een 67-jarige vrouw werd door een gynaecoloog verwezen voor een dentogeen focusonderzoek in verband met een voorgenomen chemotherapie van een maligniteit in de tractus urogenitalis. De voorgeschiedenis van patiënte was blanco.

het tuberculum articulare mandibulae tot aan de basis van de arcus zygomaticus (afb. 3). Het beeld gaf geen aanwijzingen voor een primaire tumor of een tumormetastase. De uiteindelijke werkdiagnose luidde: uitgesproken pneumatisatie van het tuberculum articulare mandibulae van het os temporale aan de linkerzijde.

Onderzoek en diagnostiek

Op het routinematig vervaardigde orthopantomogram werd een ovale radiolucentie gezien in het linker tuberculum articulare mandibulae van het os temporale (afb. 1 en 2). De patiënt had nooit klachten in deze regio ondervonden.

Aanvankelijk werd gedacht aan een buitensporige pneumatisatie van het mastoïd en het aangrenzende tuberculum articulare mandibulae. Aangezien de patiënt bekend was met een primaire tumor in de tractus urogenitalis werd in overleg met de radioloog besloten aanvullend onderzoek te verrichten. Een CT-scan van beide kaakgewrichten werd gemaakt. Deze liet vooral aan de linkerzijde een uitgebreide pneumatisatie zien van het os mastoïdeus, het os temporale en

Beschouwing

In de literatuur worden enkel- en dubbelzijdig voorkomende radiolucenties van het tuberculum articulare beschreven (Tyndall en Matteson, 1985; Yurosko, 1985; Deluke, 1995; Hofmann *et al*, 2001). Het is een bevinding die in 0,1 tot 2,6% van de algemene populatie wordt gedaan en in de literatuur pathognomisch is voor de diagnose: pneumatisatie van het tuberculum articulare mandibulae (Tyndall en Matteson, 1985; Deluke, 1995; Hofmann *et al*, 2001).

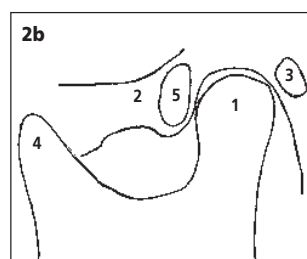
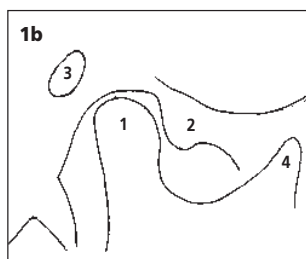
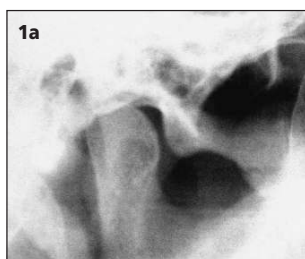
Differentieel diagnostisch kan naast een buitensporige pneumatisatie van het mastoïd en het kaakgewricht ook worden gedacht aan een aneurysmale beencyste, een hemangioom, een primaire tumor en een tumormetastase (Kulikowski *et al*, 1982; Tyndall en Matteson, 1985; Deluke, 1995; Hofmann *et al*, 2001). Bij deze zeldzame

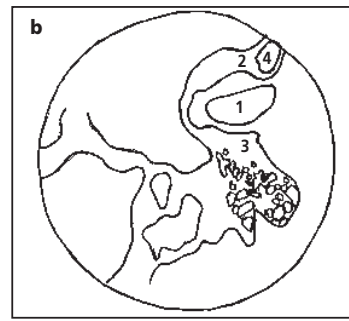
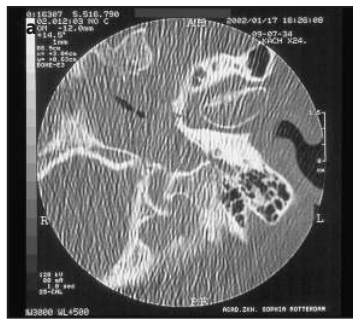
Afb. 1. a. Uitvergroting van het rechter kaakgewricht op het orthopantomogram.

b. Tekening van afb. 1a: 1 = kaakkop, 2 = tuberculum articulare mandibulae, 3 = externe gehoorgang, 4 = processus coronoideus.

Afb. 2. a. Uitvergroting van het linker kaakgewricht op het orthopantomogram.

b. Tekening van afb. 2a: 1 = kaakkop, 2 = tuberculum articulare mandibulae, 3 = externe gehoorgang, 4 = processus coronoideus, 5 = radiolucentie in het tuberculum articulare mandibulae.

Afb. 3. a. CT-scan van het linker kaakgewricht.

b. Tekening van afb. 3a: 1 = kaakkop, 2 = tuberculum articulare mandibulae, 3 = mastoid, 4 = pneumatisatie in het tuberculum articulare mandibulae.

laesies wordt in de literatuur tevens een pijnlijke verdikking van de wang op basis van de expansie beschreven. In geval van een primaire tumor of metastase kan dit gepaard gaan met uitval van de nervus facialis (Davis en Morgan, 1974; Evanson *et al*, 1978; Rasi *et al*, 1978).

In het algemeen behoeft de bevinding op het orthopantomogram geen verdere diagnostiek. Is er een indicatie voor chirurgie aan het tuberculum articulare, dan kan een gepneumatiseerd tuberculum peroperatief voor problemen zorgen. Geadviseerd wordt om bij patiënten met een belaste anamnese of wanneer er chirurgie aan het tuberculum articulare mandibulae geïndiceerd is, nadere diagnostiek te laten verrichten (Kulikowski *et al*, 1982; Kaugars *et al*, 1986; Weinberg, 1984; Tyndall en Matterson, 1985; Deluke, 1995).

Conclusie

Indien op het orthopantomogram als toevalsbevinding een radiolucentie van het tuberculum articulare mandibulae wordt gevonden en de patiënt een belaste voorgeschiedenis heeft of geopereerd zal worden aan het tuberculum articulare mandibulae, is een CT-scan geïndiceerd.

Literatuur

- DAVIS E, MORGAN LR. Hemangioma of bone. Arch Otolaryngol 1974; 99: 443.
- DELUKE DM. Pneumatization of the articular eminence of the temporal bone. Oral Surg Oral Med Oral Pathol Oral Radiol Endod 1995; 79: 3-4.
- EVANSON JW, MOOS KF, MACDONALD DG, ET AL. Aneurysmal bone cyst of the zygomatic arch. Br J Oral Surg 1978; 15: 259-264.
- HOEMANN T, FRIEDRICH RE, WEDL JS, SCHMELZLE R. Pneumatisation des Jochbogens auf Panoramaschichtaufnahmen. Mund Kiefer Gesichtschir 2001; 5: 173-179.
- KAUGARS GE., MERCURI LG, LASKIN DM. Pneumatization of the articular eminence of the temporal bone: prevalence, development and surgical treatment. J Am Dent Assoc 1986; 113: 55-57.
- KULIKOWSKI BM, SCHOW SR, KRAUT RA. Surgical management of a pneumatized articular eminence of the temporal bone. J Oral Maxillofac Surg 1982; 40: 311-313.
- RASI HB, SWAMY PT, ALPERT LI, BROCHETTO J, GIOVANIELLO J. Aneurysmal bone cyst of zygoma. NY State J Med 1978; 78: 1937-1941.
- TYNDALL DA, MATTESON SR. Radiographic appearance and population distribution of the pneumatized articular eminence of the temporal bone. J Oral Maxillofac Surg 1985; 43: 493-497.
- WEINBERG S. Eminectomy and meniscorhaphy for internal derangements of the temporomandibular joint. Rationale and operative technique. Oral Med Oral Pathol Oral Radiol Endod 1984; 57: 241-249.
- YUROSKO JJ. Pneumatized articular eminence. Oral Surg Oral Med Oral Pathol 1985; 60: 346.

Summary

Key words:

- Radiography, dental
- Radiolucence
- Articular eminence of the temporal bone

A radiolucency in the articular eminence of the temporal bone: an air bubble?

A case is described in which the orthopantomogram by coincidence showed an anomaly of the left articular eminence of the temporal bone, which is based on an extremely pneumatised mastoid bone. Because of the medical history a CT-scan was made of both temporomandibular joints. The CT-scan showed an extremely pneumatized articular eminence at the left side. The orthopantomogram might show a radiolucency in the articular eminence of the temporal bone as a coincidental appearance. In cases with a positive medical history for pathological deformities or in cases where surgery has to be performed on the articular eminence of the temporal bone further radiodiagnostic examination is indicated.